

DOBRE PRAKTYKI W NAUCZANIU NA STUDIACH PRAWNICZYCH

redakcja naukowa
Małgorzata Balwicka-Szczyrba
Joanna Kruczałak-Jankowska

Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego

**DOBRE PRAKTYKI
W NAUCZANIU
NA STUDIACH
PRAWNICZYCH**

DOBRE PRAKTYKI W NAUCZANIU NA STUDIACH PRAWNICZYCH

redakcja naukowa

Małgorzata Balwicka-Szczyrba

Joanna Kruczałak-Jankowska

Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego
Gdańsk 2021

RECENZENT

Dr hab. Monika Namysłowska, prof. UŁ

REDAKTOR WYDAWNICTWA

Joanna Kamień

PROJEKT OKŁADKI, STRON TYTUŁOWYCH I UKŁADU TYPOGRAFICZNEGO

Studio Spectro

ILUSTRACJA NA OKŁADCE

Studio Zły Projekt

SKŁAD I ŁAMANIE

Michał Janczewski

Publikacja sfinansowana
z Funduszu Inicjatyw Dydaktycznych Uniwersytetu Gdańskiego
oraz ze środków Prorektora Uniwersytetu Gdańskiego
ds. Studenckich i Jakości Kształcenia

© Copyright by Uniwersytet Gdański
Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego

ISBN 978-83-8206-260-1

Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego
ul. Armii Krajowej 119/121, 81-824 Sopot
tel.: 58 523 11 37; 725 991 206
e-mail: wydawnictwo@ug.edu.pl
www.wyd.ug.edu.pl

Księgarnia internetowa: www.kiw.ug.edu.pl

Druk i oprawa
Zakład Poligrafii Uniwersytetu Gdańskiego
ul. Armii Krajowej 119/121, 81-824 Sopot
tel. 58 523 14 49

SPIS TREŚCI

Wprowadzenie	9
<i>Małgorzata Balwicka-Szczyrba, Joanna Kruczalak-Jankowska</i>	
Przedmowa. Docendo discimus	11
<i>Wojciech Zalewski</i>	
CZĘŚĆ I	
ROZWAŻANIA O DYDAKTYCE NA STUDIACH PRAWNICZYCH	
Notatki o uniwersyteckich studiach prawniczych	17
<i>Kamil Zeidler</i>	
Wykład w czasach powszechnego dostępu do informacji i opinii	29
<i>Anna Machnikowska</i>	
„Przerwana lekcja muzyki” – o związku pomiędzy efektywnością wykładu uniwersyteckiego a jego rytmem	41
<i>Marcin Michalak</i>	
By zaszedł proces uczenia – prowadzenie studenckich dzienników	49
<i>Maciej Wojciechowski</i>	
O motywacji w procesie nauczania	53
<i>Olga Śniadach</i>	
O kazusach inaczej	59
<i>Bartosz Szolc-Nartowski</i>	
Refleksje na temat roli historii prawa w edukacji prawniczej	71
<i>Michał Gałędek</i>	
Terminologia łacińska w edukacji współczesnego prawnika – retoryczny ozdobnik czy warsztatowa konieczność?	83
<i>Jerzy Zajadło</i>	
Rola paremii łacińskich w nauczaniu prawa	105
<i>Beata J. Kowalczyk</i>	

Kilka uwag o problemach interdyscyplinarności
w warsztacie i dydaktyce badacza prawa rzymskiego **113**
Jacek Wiewiorowski

Pomiędzy książkami a prawem karnym,
czyli o wykorzystaniu literatury w dydaktyce nauk penalnych **131**
Tomasz Snarski

CZĘŚĆ II

METODY I NARZĘDZIA DYDAKTYCZNE NA STUDIACH PRAWNICZYCH

Metodyka pisania pracy dyplomowej **143**
Mariusz Bogusz

Metoda kazuowa **157**
Dominika Mróz-Szarmach

Tutoring akademicki **163**
Małgorzata Balwicka-Szczyrba

Esej tutorski **171**
Joanna Kruczałak-Jankowska

Praca w bibliotece nad tekstem naukowym **177**
Anna Sylwestrzak

Negocjacje w kształceniu prawnika **185**
Tomasz Widłak

Debata oksfordzka **193**
Marcin Michał Wiszowaty

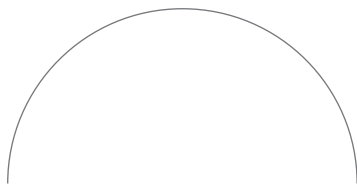
**Symulacja rozprawy w kontekście dydaktyki
na studiach prawniczych** **203**
Maciej Fingas

Moot court **211**
Kaja Zaleska-Korziuk, Maciej Zejda

Glosa jako narzędzie dydaktyczne **219**
Bartłomiej Gliniecki

Opinia prawna jako narzędzie dydaktyczne	225
<i>Grzegorz Sikorski</i>	
Sporządzanie pism procesowych	231
<i>Marta Flis-Świeczkowska</i>	
Wejściówka – mechanizm i cel stosowania	237
<i>Jakub Szmit</i>	
Nauczanie poprzez uczestnictwo	243
<i>Anna Podolska</i>	
Nauczanie zdalne	249
<i>Damian Cyman, Edward Juchniewicz</i>	
E-learning na studiach prawniczych w praktyce	255
<i>Łukasz Karczyński</i>	
O Autorach	265

WPROWADZENIE

Pomysł przygotowania książki dydaktycznej, prezentującej nowoczesne metody pracy ze studentami, pojawił się kilka lat temu, wraz z wprowadzeniem na kierunku prawo Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Gdańskiego nowatorskiego programu studiów. Jego realizacja wymagała jednak zdobycia odpowiednich doświadczeń i zweryfikowania przydatności stosowanych metod w praktyce. Dobrym momentem na jego ostateczną realizację stały się obchody 50-lecia Uniwersytetu Gdańskiego.

W publikacji *Dobre praktyki w nauczaniu na studiach prawniczych* zebrano eseje i szkice pracowników WPiA UG, które ukazują, jak ważną częścią pracy na Uniwersytecie jest praca ze studentami. W obecnych czasach, kiedy nauczyciele akademicy stoją przed wieloma wyzwaniami, bycie dobrym dydaktykiem nie jest proste. Niezbędne staje się bowiem sprostanie oczekiwaniom studentów wobec zmieniających się w szybkim tempie realiów społecznych, przy konieczności zachowania tego, co najistotniejsze – ducha nauczania uniwersyteckiego. Z powyższych względów przedkładana książka została podzielona na dwie części. W pierwszej zaprezentowano opracowania odnoszące się do istoty nauczania akademickiego na studiach prawniczych, które w sposób bardziej ogólny nawiązują do warstwy metodycznej i narzędziowej. Część druga zawiera natomiast teksty, w których autorzy opisują stosowane przez siebie metody i narzędzia dydaktyczne służące wzbogaceniu sposobu kształcenia, a także podnoszące jego jakość.

W pracy zaprezentowano narzędzia i metody dydaktyczne wykorzystywane na studiach prawniczych, jednakże mogą one być z powodzeniem stosowane w pracy akademickiej na innych kierunkach studiów, gdzie prawo stanowi element wykładu. Wyrażamy ponadto nieskromnie nadzieję, że publikacja stanie się źródłem inspiracji dla nauczycieli akademickich z innych wydziałów.

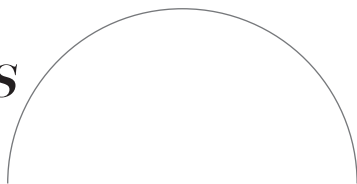
Książka powstała z inicjatywy Wydziałowego Zespołu Tutorów Akademickich przy wsparciu Wydziałowego Zespołu ds. Zapewnienia Jakości Kształcenia, działających na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Gdańskiego.

Gdańsk, 14 lutego 2021 r.

*Małgorzata Balwicka-Szczyrba
Joanna Kruczalak-Jankowska*

PRZEDMOWA

DOCENDO DISCIMUS

Studenci i Nauczyciele akademicy przed pandemią nierzadko żartowali z siebie nawzajem. Często powtarzonym wśród kadry bon motem był ten, że uczelnia to wspaniałe miejsce do pracy, gdyby nie ci studenci. W podtekście przebijała się myśl, że wreszcie można byłoby się zająć wyłącznie nauką. Zaraza zweryfikowała wiele, w tym ten żart. Bardzo szybko uświadomiliśmy sobie, jak ważna jest Akademia, jak ważne są wzajemne, bezpośrednie relacje, w tym przede wszystkim te ze studentami.

Od naukowca prawnika wymaga się jasnego przekazu, nieustannej uwagi, weryfikacji przedkładanych teorii, koncepcji i pomysłów. Komunikujemy się, pisząc i oceniając prace naukowe. Na Uczelni tworzymy wiedzę nie tylko sami, ale również pracując w zespołach i dzieląc się nią ze sobą nawzajem. Wiedza prawnicza powstaje w relacjach, bo dotyczy ludzi, ich związków i tego, jak je właściwie kształtować. Niełatwo jest uchwycić ten moment, w którym powstaje inspiracja do pracy naukowej. Nierzadko dzieje się to właśnie w czasie zajęć ze studentami. Bywa, że to oni nas inspirują. Jako nauczyciele akademicy musimy ciągle podnosić kwalifikacje, doskonalić metody nauczania i szukać sposobu na to, jak inspirować, aby być inspirowanym. Dla wspólnego dobra winniśmy dzielić się dobrymi praktykami w nauce, ale przede wszystkim w nauczaniu. Temu niełatwemu zadaniu służy książka pt. *Dobre praktyki w nauczaniu na studiach prawniczych*, którą z dumą oddajemy w Państwa ręce.

W niniejszej pracy Czytelnicy odnajdą to, co uważam za szczególną wartość i co wpływa na piękno nauki – różnorodność. Każdy z napisanych tekstów dotyczy osobnej kwestii, ma inny temat, ale też inny rytm. Autorzy w odmienny sposób podają informacje, udzielają rad, omawiają dane, trochę inaczej przytaczają i omawiają literaturę. W każdym tekście widać indywidualnego twórcę. W zbiorze pojawiają się narracje zarówno pierwszoosobowe, jak i takie, w których Autorka czy Autor ukrywają się niejako poza tekstem, korzystając z formy bezosobowej. Jedne pisane są z dystansem, wyczuwalnym poczuciem humoru, inne chłodno i rzeczowo. Tacy też są Autorki i Autorzy, którzy przygotowali zamieszczone w książce eseje i szkice. Są różni. A ich odmienne podejście do metodyki, nauczania, różnych narzędzi wykorzystywanych na zajęciach wpływa na bogactwo i różnorodność dydaktyki prowadzonej na naszym Wydziale.

Warto zwrócić uwagę też na to, co Czytelnikowi umknie z uwagi na proces redakcyjny, formatowanie i ujednoczenie książki jako całości, a na co z przyjemnością zwróciłem uwagę, czytając złożone do druku teksty w ich pierwotnym kształcie, przesłanym wprost z pracowni uczonych Koleżanek i Kolegów, Prawniczek i Prawników. W oryginale rozdziały pisane są różnymi czcionkami i z zastosowaniem różnego układu tekstu. Wybór czcionki i wskazane detale zdradzają, że wciąż chcemy się różnić i różniemy się jako ludzie. W tym również widzę potencjał dydaktyczny i dlatego pozwalam sobie wspomnieć o niuansach. W procesie nauczania bardzo ważna jest przecież także osobowość nauczyciela, który uczy niejako samym sobą, dzieląc się osobowością, emocjami, niezależnie od tego, czy tego chcemy, czy nie. Uczymy przez postawy życiowe, wybory, jakich dokonujemy, stosunek do studentów, nauczanego przedmiotu, kreowany wizerunek, w tym styl ubioru i sposób bycia, a nawet pojedyncze gesty. W nauczaniu przejawia się tysiące drobiazgów, które decydują o tym, kim jesteśmy. Studenci nam się przyglądają, oceniają, czasem biorą za przykład, niekiedy ich inspirujemy, a czasem skłaniamy do wyboru innej niż proponowana drogi.

To jest ogromna odpowiedzialność. Nauczycielem jest się zawsze, a nie tylko podczas wykładu, ćwiczeń czy seminarium. Większość danych wskazuje, że gros naszego przekazu to właśnie gest, ton głosu, obraz,

jaki sobą tworzymy, a tylko niewielka część to słowo i treść merytoryczna, którą chcemy za jego pośrednictwem przekazać.

W czasach, gdy naukowcy i nauczyciele muszą każdy swój ruch tłumaczyć na język biurokracji i biznesu, gdy na uczelniach pojawiła się „kwantofrenia”, której symptomami są bibliometria, naukometria i parametryzacja, nauczanie schodzi na dalszy plan, postrzegane jako uboczne zadanie uniwersytetu, a tak być nie powinno. Rację ma Piotr Sztompka, pisząc, że ważniejsze niż prawne regulacje prowadzące z czasem do przeregulowania systemowego, krytykowanej przezeń słusznie „kwantofrenii”, jest istnienie rzeczywistej autonomii uczelni i jej etosu. Akademii należy pozostawić swobodę i zaufać akademikom. Dzięki autonomii tworzymy wspólnotę i kapitał społeczny oparty na fundamencie kapitału moralnego. Autonomia uczelni sprzyja „wytworzeniu miękkich, wspólnotowych więzi moralnych: zaufania, lojalności, wzajemności, solidarności, szacunku, sprawiedliwości w rozdzielaniu uznania naukowego”¹. W tym kierunku winno również zmierzać i w takich warunkach winno się odbywać nauczanie prawników². Podstawowym zadaniem w obecnych czasach jest stanie na straży fundamentalnych wartości Uniwersytetu.

*Dziekan Wydziału Prawa i Administracji
dr hab. Wojciech Zalewski, prof. UG*

¹ P. Sztompka, *Autonomia: fundament kultury akademickiej* [w:] *Autonomia uczelni i środowiska akademickiego – odpowiedzialność i etos akademicki*, Warszawa 2017, s. 29 i nn.

² Por. J. Jabłońska-Bonca, *O szkolnictwie wyższym i kształceniu prawników*, Warszawa 2020, zwł. s. 162 i nn.

„Monografia pt. *Dobre praktyki w nauczaniu na studiach prawniczych* pod redakcją Małgorzaty Balwickiej-Szczyrby i Joanny Kruczałak-Jankowskiej to niezwykle wartościowa pozycja, która w kompleksowy sposób przedstawia metody, tradycyjne i nowoczesne, jakimi może się posłużyć każdy nauczyciel akademicki na studiach prawniczych. (...) Będzie więc ona stanowić podstawowe narzędzie dla nauczycieli akademickich na studiach prawniczych i może znacząco przyczynić się do poprawy jakości kształcenia studentów. Jest bowiem opracowaniem, poruszającym szeroki wachlarz tematów istotnych dla skutecznego i mądrego nauczania prawa”.

Z recenzji prof. Moniki Namysłowskiej